

Sisällys

Ville Laakso

1 ENSIMMÄISET LAPPEELAISET – PITÄJÄN ALUE	
ESIHISTORIASTA KESKIAJALLE	11
LAPPEEN MUINAISTIETEELLINEN TUTKIMUS	
– MIHIN TIETOMME PERUSTUVAT	12
TIETOLAATIKKO:	
<i>Lappeen kivikautiset irralliset esinelöydöt</i>	14
<i>Arkeologiset kenttätöyömenetelmät</i>	18
LUONTO JA SEN MUUTOKSET ASUTUKSEN TAUSTATEKIJÖINÄ	19
Mannerjään vetäytyminen ja vesistöjen kehitys	19
Ilmasto	21
Kasvillisuus ja eläimistö	21
KIVIKAUSI (N. 8600–1500 EKR.)	22
Arkeologiset löydöt ja asutus	22
Etelä-Karjalan asutus saa alkunsa	24
TIETOLAATIKKO:	
<i>Kuinka vanha? Arkeologian ajoitusmenetelmät</i>	25
<i>Esihistorian ajanjaksot Lappeen seudulla</i>	27
Saimaan rannan kivikautinen asutus	28
Sisämaan kivikautinen asutus	35
Lappeen kivikautisen asutuksen kokonaiskuva	36
Kalliomaalaukset	39
ELÄMÄ KIVIKAUDELLA	45
Pyyntiväestön elämä ja toimeentulo	45
Uskomukset	50
VARHAISMETALLIKAUSI (N. 1500 EKR.–400 JKR.)	52
Asutus	52
Toimeentulo	55
Kulttuurikehitys ja -yhteydet	56
RAUTAKAUSI (N. 400–1300 JKR.)	58
Kiinteät muinaisjäänökset ja esinelöydöt	58
Asuinpaikat	58
Muinaislinnat	61
Uhripaikat	63
Muut kiinteät muinaisjäänökset	65
Irralliset esinelöydöt	65
Löytöjen antama kuva	67
Lappeen nykyasutuksen juuret	71
KAUSKILAN KAPPELINMÄEN KALMISTO JA KIRKONPAIKKA	74
Kappelinmäen löytöminen	74
Haudat ja hautaustavat	77
ESINELÖYDÖT	83
Korut	83
TIETOLAATIKKO:	
<i>Rautakauden itäsuomalaiset puvut ja korut</i>	84
Rautaesineet	89
SAVOA VAI KARJALAA – LÖYTÖJEN KUVASTAMAT YHTEYDET	
NAAPUREIHIN JA MAAILMALLE	90
Yhteydet maailmalle	92
IDÄSTÄ VAI LÄNNESTÄ – KRISTINUSKON TULO ETELÄ-KARJALAAN	94
Hautaustavat ja kristillistyminen	95

KIRKKO JA KIRKOLLINEN ELÄMÄ KAPPELINMÄELLÄ	99
Perimätieto ja kirkkorakennuksen jäännösten löytyminen	99
Rakenteet ja esinelöydöt	100
Kirkkojen ajoitus	104
Kappeli vai itsenäinen seurakunta?	106
Esikristillisestä kalmistosta katoliseksi kirkonpaikaksi	107
Kirkollinen elämä Kauskilassa	108
TIETOLAATIKKO:	
<i>Kauskilan kirkon sielunpaimenet – Lappeen keskiaikainen papisto</i>	109
LAPPEEN ASUKKAAT JA HEIDÄN YHTEISÖNSÄ	
RAUTAKAUDEN LOPULLA–KESKIAJALLA	110
Kauskila Lappeenrannan edeltäjänä	112
Keskuksen siirtyminen Lappeenrantaan	113
TIETOLAATIKKO:	
<i>Lappeen tärkeimmät kiinteät muinaisjäännökset</i>	115

Jukka Partanen

2 LAPPEE UUDEN AJAN ALUSSA	119
ASUTUS JA VÄESTÖ	120
Käsitys Lappeen asuttamisesta	120
Nimistö Lappeen asutuksen selittäjänä	123
Verot ja Lappeen asutus 1500-luvun puolivälissä	126
Kaksikymmenviisivuotinen sota kaventaa asutusta	136
Väestö ja suvut	146
MAALLINEN ESIVALTA	153
Alue ja hallinto	153
Lappeen kapina	159
ELINKEINOT	163
Kaski ja peltoviljelys	163
Karjatalous	169
Kauppa	174

3 LAPPEE SUURVALTA-AJALLA	179
--	-----

Jukka Partanen

LAPPEEN VÄESTÖ JA TALOUSELÄMÄ	
Väestökehitys	180
Muuttoliikkeet	180
TIETOLAATIKOT:	
Antti Räihä: <i>”Palkollinen, palvelukseen tultuansa, toimittakoon ahkerasti ja uskollisesti isännän määräämiä kohtuullisia töitä”</i>	191
Antti Räihä: <i>Viipurin sisäsatama</i>	192
Antti Räihä: <i>Maaseudun maisema – kaupungin ympäristö</i>	194

Oula Silvennoinen

KÄRÄJILLÄ	
– YHTEISÖ, IHMINEN JA LAKI LAPPEEN SEUDULLA 1600-LUVULLA	196
Käräjät paikallishallinnon palveluksessa	196
Laki ja rangaistusjärjestys	198
Käräjätuvassa	200
Synnin palkka on häpeä	203
Iskuin ja lyönnein	206
Maila Antintyttären kuolema	208

KIRKKORAHVAS JA SIELUNPAIMENET – USKONNOLLINEN ELÄMÄ JA HENGELLINEN ESIVALTA SUURVALTA-AJAN LAPPEELLA	212
Kirkko esiteollisen ajan yhteiskunnassa	212
Seurakuntalaitoksen kehitys	216
Lappeen kirkkoherrat ja kamppailu toimeentulosta	219
Kirkon rakennustöissä	224
Kirkon ja kansan usko	226
Sukupuolikurin vartijana	231
Riitta Laurintyttären rikos	233
Jukka Partanen	
LAPPEELAISET SOTATEILLÄ	236
Lappeelaiset Ruotsin suurvalta-ajan armeijassa	236
Ruotujakolaitos Lappeella	243
TIETOLAATIKKO:	
<i>Lappee sotanäyttämönä – Lappeenrannan taistelu</i>	245
4 LAPPEE OSANA VENÄJÄN KEISARIKUNTAA	249
Riikka Myllys	
Lappee osaksi Suomen suuriruhtinaskuntaa	250
Jukka Partanen ja Riikka Myllys	
LAPPEEN VÄESTÖ	254
Väestö 1700-luvulla	254
Lappeelaiset taloyhtiöt ja sosiaaliryhmät	258
Väestökehitys vuoteen 1865	262
Syntyneisyys lisää lappeelaisväestöä	269
TIETOLAATIKKO:	
Antti Rähä: <i>Terve sielu – juopunut mieli</i>	270
Kuolinsyyt Lappeella	276
Riikka Myllys	
ELINKEINOT	283
Takapajuinen maatalous kehittyy	283
Maanviljely ja karjanhoito	290
Elintärkeät sivuelinkeinot	294
Käsityöläiset ja teollisuus	301
TIETOLAATIKOT:	
<i>Saimaan kanava ja Lappee</i>	304
<i>Wilken kansakoulubanke</i>	308
<i>Vanhan Suomen perintö – lahjoitusmaajärjestelmä Lappeella</i>	310
Riikka Myllys	
SEURAKUNTAELÄMÄ	313
Kirkko ja sen työntekijät	313
Seurakunnan monipuolinen toiminta	316
Piispantarkastukset Lappeella	320
Seurakunta köyhien apuna	324
LÄHDEVIITTEET	330
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	342
HENKILÖHAKEMISTO	354